

Ljubljana po potresu 1895—1910. (Knjigo so spisali magistratni uradniki ter sta jo uredila mag. komisar Fran Govékar in mag. svetnik dr. Miljutin Zarnik). Tiskarna Drag. Hribar, 1910. M. 4°. 171 str. + načrt Ljubljane.

Iz potresnih razvalin je vstala moderna Ljubljana, središče slovenskega narodnega življenja. In ta preporod naše metropole nam kaže v besedi in sliki elegantno opremljeni album, najsijajnejše izpričevalo vztrajnemu delu naprednega občinskega sveta in za mestno blaginjo prezaslužnega bivšega župana Ivana Hribarja, častnega meščana ljubljanskega. — Izmed preosnov mestnih uradov naj omenimo ločitev mestnega arhiva od registrature. Ker hrani mestni arhiv poleg listin tudi mnogo dragocenih knjig, se je ustanovila kot poseben oddelek registrature l. 1900. še mestna knjižnica, ki šteje danes že nad 2000 knjig, zvezkov in časnikov. Izvršile so se važne preuredbe v organizaciji policije, kakor so novi prevozniški red, cestno-polijski red, reorganizacija mestne policijske straže, popisovalni in anagrafski urad. V Ljubljani imamo tri mestne ubožnice. Največ je vplival potres na razvoj stavbnih obrtov; živahna stavbna delavnost je porodila nekaj novih obrtov, katerih prej nismo imeli v Ljubljani, n. pr. izdelovanje umetnega kamenja, stavbno kiparstvo, izdelovanje parketov, izdelovanje žične mreže. Mestna posredovalnica za delo in stanovanja posreduje v vseh kategorijah raznih poklicev in v vseh vrstah stanovanj brez izjeme. Mnogo je storilo mesto za vojaštvo in vojašnice, nenavadno se je razvilo in popolnilo šolstvo; ustanovitev slovenskega vsučilišča je bil občinskemu svetu najvišji vzor. Zdravstvene razmere so se po potresu blagodejno izboljšale; izdelal se je nov regulacijski načrt, ki je vpošteval vse higijenske zahteve, in zasnoval se je načrt kanalizacije. Kot poseben napredek v zdravstvenem oziru nam je omeniti uvedbo šolskih zdravnikov. Za vzorni mestni vodovod si je pridobil največjih zaslug Ivan Hribar. Mestna elektrarna skrbi za razsvetljavo ulic in za električno cestno železnico; ugodno vpliva električna gonilna sila na razvoj malega obrta. — Od potresa do meseca aprila 1910 je bilo 436 novih stavb, 665 prizidav, 325 prizidav; izvršile so se tudi stavbne izpremembe ljubljanskih cerkva. Z osnovanjem lastne mestne drevsnice so se počeli razvijati mestni nasadi; pravi kras Ljubljane je Bleiweisov nasad; ob njegovem vходу se blešči spomenik začetniku slovenske književnosti, Primožu Trubarju. Nasad pred justično palačo diči cesarjev spomenik, Marijin trg pa Prešernov; največ privlačnosti pa imajo za Ljubljančana tivolski nasadi. Potres je odstranil celo vrsto vijugastih uličic, in Ljubljana se je začela razvijati tudi v umetniškem oziru. — Čast in iskreno hvaležnost možu, ki nam je z jekleno energijo ustvaril moderno Ljubljano!

Dr. J. Š.

Koledar (Vestnik XXV.) šolske družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za navadno leto 1911. Izdalo in založilo vodstvo. V Ljubljani. Tisk „Narodne tiskarne“. 1910. 8°. 176 str. + naznanila. Cena 1 K 20 v.

Za običajnim koledarskim delom čitamo pristrčno življenjepisno črtico o Karlu Kotniku, ki je v svoji oporoki imenoval našo šolsko družbo za dediča in postal s tem „zlatim pismom“ njen največji dobrotnik. „Kaj so proti tej listini pergamenasta pisma, ki so se z njimi valila težka bremena na naše sužne dede? S Karla Kotnika oporočno listino prihaja svoboda naši deci, rešitev iz tujih spon.“ Seveda za to veliko kulturno nalogo naše družbe je treba gmotnih prispevkov vseh zavednih Slovencev, kajti sovražni naval je ljut, in le združena obramba mu more zaježiti pot. — V lanskem Vestniku je priobčil R. Orel zanimiv članek „Med beneškimi Slovenci“ in letos je napisal isti pisatelj važno razpravo o „Slovenskem šolstvu ob jezikovni meji na Goriškem“, v kateri nam je očrtal predvsem jezikovno mejo ter

nas seznanil s šolskimi in jezikovnimi razmerami posameznih obmejnih krajev. Spis nam je dobrodošlo nadaljevanje obeh Begovih knjižic o slovensko-nemški meji na Štajerskem in Koroškem. — Lev Brunčko je zaklical našemu občinstvu „Resen opomin v resnem letu“ glede bližajočega se uradnega ljudskega štetja, Kompoljski pa je napisal dve črtici, „Slovenska trobojnica“ in „Voznik Brodnar“. — Družbeni Vestnik prinaša obširno poročilo o veliki skupščini, ki se je vršila v znamenju petindvajsetletnice družbe dne 3. julija 1910 v Ljubljani. Za ta družbeni jubilej je izdalo vodstvo vestno sestavljeno knjižico „Pogled na prvo četrstoletje družbe sv. Cirila in Metoda“, ki je za naše narodno življenje v marsičem poučna. Družba je štela 168 podružnic. Š.

Venec povestic. Po raznih livadah spletel M. A. Trnovec, častni grajanin bolzeški. V Trstu 1910. 8°. 64. strani.

Knjižica je popravljena in pomnožena izdaja „Kitice povestic“, ki jo je prelagatelj izdal nekako pred dvajsetimi leti v svoji cirilici. Izraz „povestica“ mu služi za balado in romanco. Največ prevodov čitamo iz Mickiewicza (Jugoviči, Svitežanka, Ribica, Almanzor. To ljubim in Povrat otca) iz Puškina najdemo Črni zavoje (prej „Črna šal“) in Rusalko, iz nemščine je poslovenil Bürgerjevega „Brata surosuknjara in romarico, Goethejevega „Vilince“ (= Erlkönig), Heineja „Na Sveto Goro“ (= Die Wallfahrt nach Kevlaar), dve Grünovi (Graničar, Smrt starega fanta) in še par iz raznih slovstev. Vseh prevodov je 24; tem je dodal slovniške „Pripise“ in „Tolmač besed ne sploh znanih“, kar je bilo seveda za umevanje prevodov potrebno. Gosp. prevajatelj knjigi ni „zarezal cene“, temveč je namenil skupiček naši podpore potrebni šolski družbi. Š.

Mazi Josip: Geometrija za drugi razred srednjih šol. V Ljubljani 1910. Založila Katoliška bukvarna. V. 8°. 66 str. Cena vezani knjigi 1.80 K.

Ta nova učna knjiga je sicer majhna po obsegu, vsebuje pa tako bogato gradivo, da ga v šoli v enem letu ni mogoče podrobno razbrati. Oziri na nove predpise in na praktično uporabo geometrije so dali knjižici moderno lice, ki se kaže zlasti na prvih straneh pri zemljemerstvu in pozneje pri vseh uporabnih nalogah. Dikcija je gladka in kratka, pa vendar dovolj jasna in točna, da se kažejo razloženi pojmi in izreki kakor izklesani kameni v pravilni geometrijski stavbi. Knjižico krasita 102 slike. Nekatero so naravnost vzorne, vse pa izvedene s skrajno natančnostjo. Za realce so še posebej prav dobrodošli pogosti migljaji glede uporabe pravilnih likov pri ornamentih. Za nove geometrijske pojme so jako srečno izbrane nove besede, ki se bodo gotovo kmalu udomačile, tako n. pr. merski drog, merski količki, zakoličenje, ziralno (diopter), ziralni križ in drugi. J. Z—č.

P. Končnik-I. Fon: Deutsches Lesebuch für die erste Klasse slowenischer und slowenisch-utraquistischer Mittelschulen und verwandter Lehranstalten. I. Band. Laibach, 1910. Verlag der „Katholischen Buchhandlung“. V. 8°. V + 264 str. Cena vezani knjigi K 3 —

V nižjih razredih naših utrakvističnih srednjih šol so bila za pouk v nemščini do zdaj splošno v rabi Štritofova berila. Glavni nedostatak teh čitank je bil, ker jim izdajatelj ni dodal prepotrebni slovarčkov in vsaj za prva dva razreda tudi preparacije in frazeologije. Končnik-Fonova knjiga znači v tem oziru napredek; vrh tega sta izdajatelja sprejela v svojo učno knjigo tudi slovniško snov prvega razreda, ki je deloma dodana posameznim berilom in v celoti združena v drugem delu knjige. Tretji del obsega vokabular in frazeologijo, v dodatku je pregled krepkih glagolov. Praksa bo pokazala vrline in pomanjkljivosti knjige, predvsem pa, ali je mogoče